

Læringsmiljøer for elever på mellemtrinnet - afrapportering

Varde d. 1. marts 2014

Arbejdsgruppens generelle opfattelse er, at mellemtrinnet ofte overses, fordi det erfaringsmæssigt er en "nem" aldersgruppe, som let bliver glemt. Det er derfor et mål for arbejdsgruppen at inspirere til, at mellemtrinnet også bliver udfordret på et passende niveau, så de ikke mister interessen for og lysten til at lære så meget, de kan. Derudover bidrager grupperne "Den åbne skole" og "45 min. bevægelse" med ideer til mellemtrinnet, hvorfor der ikke er brugt tid på dette i nedenstående.

Målgruppen er ledelser og medarbejdere på skolerne i forhold til arbejdet med folkeskolereformen: <http://www.kl.dk/Fagomrader/Folkeskolen/Folkeskolereformen/En-ny-skole>
Aldersgruppen, der tænkes på, er 4 – 6 kl.
Det ugentlige timetal er 33 t/ uge.

Følgende områder er prioriteret:

1. Gennemgående temaer

- a) Tydelige mål og feedback til eleverne
- b) Teamsamarbejde om skemalægning og årsplanlægning
- c) Inklusion og flersprogsområdet
  - Udfordringer til alle elever
  - Dansk som andetsprog
- d) Holddannelse på tværs af alder og mere niveaudeling i fagene.

2. Tysk i 5. kl.

3. Praktiske fag

- Håndværk og design
- Madkundskab

4. Lektiehjælp og understøttende undervisning

5. Links, litteraturhenvisninger og ressourcepersoner

På baggrund af disse prioriteringer er arbejdsgruppens anbefalinger:

Håndfladen i symbolet for "Endnu Bedre Skole" står for **samarbejde** om en endnu bedre skole gennem

- Lillefinger **Tydelige læringsmål**, der giver barnet mulighed for at træne selvevaluering.
- Ringfinger **Fleksibel planlægning** i teamene, hvor der også gøres erfaringer med holddannelse tværs af alder/ øget niveaudeling.
- Langfinger **Kompetenceudvikling** til lærerne i forhold til at gentænke didaktikken i tysk til et lavere klassetrin.
- Pegefinger **Fælles planlægning** og kompetenceudvikling for de håndarbejds- og sløjdlærere, der får lov til at løfte opgaven omkring Håndværk og Design de første år i reformen.
- Tommeltot **Fælles planlægning og evaluering** af læringsforløbene både i den fagdelte og den understøttende undervisning og mellem faggrupper.

Ole Thøstesen, Ervin Hansen, Sine Toudal, Vita Mortensen, Lone Borggaard, Anita Skov Knudsen, Vibeke Hornbak, Vibe Maria Sloth Glahder, Karen M. Bloch Eskesen.

1. Gennemgående temaer

a) Tydelige mål og feedback til eleverne

Nedenstående tanker er inspireret af Lene Skovbo Heckmanns bog: Den gode vurderingspraksis, (Dafolo, 2013).

Bogen kan anbefales, der er mange eksempler og skemaer, som man kan hente på forlagets hjemmeside.

Når mål og feedback skal tydeliggøres, drejer det sig kort sagt om følgende tre spørgsmål:

1. Hvor skal jeg hen? (Hvad er det jeg skal lære?)
2. Hvor er jeg nu? (Hvad kan jeg allerede)
3. Hvad er næste skridt? (Hvad skal jeg arbejde med, og hvordan ser jeg, at det lykkes?)

Når læreren tydeliggør målene og viser eleven, hvad denne må gøre for at nå målene, vil eleven lære mere (Hattie, 2009).

Det er vigtigt at involvere eleverne i deres egen læring. Det giver dem mulighed for at forstå, hvad de skal lære, hvad de allerede kan, og hvad der er næste skridt. På denne måde får de ejerskab til deres egen læring og kan bedre engagere sig.

I **bilag 1** ses et eksempel på et skema, som kan udfyldes sammen med eleven. Vi har valgt at kalde det en logbog. Logbogen kan eventuelt indgå som en del af en portfoliemappe.

Citat fra en erfaren lærer vedr. brug af logbøger:

Logbøger bruges allerede nu, men man skal passe på, at det ikke kommer til at fylde for meget. Portfoliomappe = elevens mappe, angiver hvilken opgave, der skal ind i mappen og hvorfor – der skal sættes mål hele tiden. Man skal overveje, hvor lang tid projektet skal tage, tænke det ind i en ny form med den nye reform. Måske bliver der tale om en hel dag.

Feedback – tilbagemelding:

Feedback kan gives på mange forskellige måder, den korteste er at give en karakter. Det er en kunst at give feedback til elever, så det kan bruges fremadrettet. En måde at gøre det på kunne være følgende:

- STOP: Hvad skal der gøres mindre af.
- STAY: Hvad skal der gøres mere af
- GO: Ideer til nye tiltag.

På denne måde kan man som lærer forklare eleven, hvad der har været mindre godt, hvad der har været godt, og hvad der skal arbejdes med.

Som inspiration kan det anbefales at læse følgende bøger fra Dafolo:

Lene Skovbo Heckmann, Dafolo 2013: Den gode vurderingspraksis

Egil Weider Hartberg m fl. Dafolo 2012: Feedback i skolen

Trude Slemmen Wille, Dafolo 2012: Vurdering for læring i klasserummet

b) Teamsamarbejde om skemalægning og årsplanlægning

Det er et mål fra august 2014, at læringsudbyttet i højere grad styrer organiseringen af dagen, ugen, kvartalet og året på den enkelte skole. Det kræver, at teamene selv planlægger læringsforløbene, så der er mulighed for

- Hele dage ud af huset i samarbejde med erhvervslivet/ foreningerne/ NaturKulturVarde/ Museet m.fl.
- Små daglige træningsforløb (1000 timers træning)
- At tænke fag på tværs
- At tænke i temaer med eller uden gæstelærere

Teamene bestemmer selv strukturen på dagen/ ugen/ året gennem udarbejdelse af dagsskema, ugeplan, semesterplan og årsplan. Der findes elektroniske værktøjer (Tabulex), der kan understøtte den konkrete planlægning og optælling af timer.

Forældre modtager f. eks. ugebreve fra teamet og søger derudover selv information om dagens/ periodens program på Forældre-Intra.

Undervisningen evalueres på elevernes trivsel og opnåelse af de faglige mål.

Eksempel fra Sct. Jacobi skole 4 -6 kl.

8 – 8.15	God morgen/opsamling morgensang	
8.15 – 9.15	Læsebånd / faglig læsning/ mat. Bånd ("hold kæft opgaver)/ faglig test/ Træning basisfærdigheder sprog	Giver tid til møder/planlægning. På skift hvem, der har vagten
9.15 – 9.40	Pause / spise	
(1) 9.40 – 11.30	Motion/ svømning/ udeskole+ natur og teknik/ hjemkundskab/ sløjd + håndarbejde/	Det hold, der har udeskole Kører til kl. 14. Skal indeholde dansk + matematik Samme dag for alle klasser? Til efterårsferien Fra påskeferie
11.30 – 12.00	Pause	
(2) 12 - 14	<u>Ny læring</u> Mat Eller dansk/ kristendom Eller engelsk/ historie Eller tysk/ musik	Evt. holddannelse
14 - 15	Lektiecafe/fordybelse/afrundning	En fortsættelse af ny læring FREDAG slut kl. 13

2 dage om ugen byttes (1) og (2) rundt!

Skemaet giver mulighed for at samarbejde med diverse idrætsklubber/musikskole.

c) Inklusion og flersprogsområdet

➤ Udfordringer til alle elever

Et af skolereformens mål er, at alle elever skal blive så dygtige, som de kan. Skolen skal udvikle både de fagligt stærke og de fagligt svages potentiale. Derfor er der i reformen indført tid til understøttende undervisning, som skal bruges til at arbejde med en række områder, som har betydning for, at eleverne får mere ud af den fagopdelte undervisning.

Understøttende undervisning skal fremme elevernes læring og trivsel gennem varierede og differentierede læringsformer, der både understøtter de fagligt stærke og de fagligt svage elever. En forudsætning for at opnå dette er en høj grad af undervisningsdifferentiering, hvor særlige behov tilgodeses, således at alle elever udfordres indenfor zonen for nærmeste udvikling, og

dermed hele tiden lærer mere, samt at eleverne møder tydelige mål og er i hyppig dialog med deres lærer om deres resultater og indsatser.

➤ Dansk som andetsprog

Der skal ikke ret mange ukendte ord til, før matematikgeniet bliver forhindret i at løse matematikopgaven eller bogormen opgiver at være bogorm. Derfor er det vigtigt, at læreren og eleverne arbejder fokuseret med sproget i alle fag. At arbejdet med sprog gavner både tosprogede og etsprogede børn er en sidegevinst. Det sproglige arbejde aktiverer og motiverer børnene og fremmer dermed deres læring.

Ordforrådet er afgørende for elevernes faglige udbytte af et undervisningsforløb. Derfor er det vigtigt, at alle lærere handler på, at der i deres fag ofte er begreber, som mange tosprogede elever ikke på forhånd kender den præcise betydning af. 'Ud af' i den dagligdags faste vending 'finde ud af' er ikke det samme som betydningen i 'x ud af y', der især bruges i matematik. Det er vigtigt at være opmærksom på ord og vendingers forskellige betydninger i forskellige sammenhænge. Det gælder uanset hvilket fag, der står på skemaet. Sproget er centralt for læring i alle fag.

Det er vigtigt, at læreren inden, under og efter et undervisningsforløb arbejder fokuseret med ord og vendingers betydninger med eleverne. Ligesom det er vigtigt, at læreren anerkender elever for at spørge ind til ords betydning, udtale, stavning eller på andre måder viser, at de er bevidste om sproget. Det er denne bevidsthed eller nysgerrighed over for sproget og/eller det, der skal læres, der driver læring.

Styrk Dansk som andetsprogskompetencerne

Det er naturligvis ikke alle lærere på en skole, der kan have dansk som andetsprog som linjefag. Men på skoler med mere end 10 procent tosprogede elever bør alle lærere have en eller anden form for uddannelse eller efteruddannelse i dansk som andetsprog. Det er nødvendigt for at sikre, at alle lærere ved, hvordan de kan arbejde med sproget i alle deres fag og på den måde sikre, at også de tosprogede elever får det fulde udbytte af undervisningen.

d) Mere holddannelse på tværs af alder og mere niveaudeling i fagene.

Der er behov for en øget erfaringsindsamling på mellemtrinnet som en fortsættelse af den rullende skolestart, som praktiseres på nogle skoler i indskolingen.

Eksempler:

- Det samlede elevtal på mellemtrinnet inddeles i basishold med egen kontaktlærer, hvor der ud over den faglige læring også er fokus på sociale og alsidige personlige mål.
- Den fagopdelte undervisning gennemføres på niveauhold efter elevernes kompetencer.
- Der gennemføres test i løbet af mellemtrinsårene for at placere eleverne på de hold, der giver de rette udfordringer.
- Der skal opstilles kriterier for overgang mellem indskolingsskolen, mellemtrins skolen og udskolingsskolen, så ingen elever "hænger fast" et sted.
- Der skal foretages en risikovurdering i forhold til at sikre progressionen for det enkelte barn.

2. Tysk i 5. klasse

Arbejdsgruppens anbefalinger sker med udgangspunkt i fra Karen Aarøe, som er folkeskolelærer og cand. mag. i tysk og engelsk. Hun underviser i tysk på læreruddannelsen ved UC Syddanmark, i 2013.14 både i Haderslev og i Esbjerg. Hendes medhjælper på oplægget var Dörte Larsen, som er lærer på Haderslev Realskole.

Omdrejningspunktet i oplægget var, at undervisningen i tysk i 5.klasse skal være **handlingsorienteret undervisning**, dette gælder også i 6. og 7. klasse. Blandt andet er inddragelse af sang, spil og lege en god måde at gøre undervisningen handlingsorienteret. Desuden er det vigtigt i et begynderprog, at læreren allerede fra første undervisningsgang udelukkende snakker på det fremmedsprog, der undervises i, og at eleverne lærer et klasserumssprog på tysk. Det vil sige, at selve undervisningen foregår på tysk, men også omgangssproget i klassen, f.eks. at sige "vil du lukke døren /vinduet?", også er på tysk. Det er vigtigt at holde fast i dette, også selvom eleverne bliver ved at spørge og ikke forstår alt. Det er et generelt problem i Danmark, at man i fremmedsprogstimerne anvender for meget dansk.

I **bilag 2** ses eksempler på handlingsorienteret undervisning.

I alle disse former for handlingsorienteret undervisning er det **vigtigt at have fokus på, at det ikke kun bliver leg, men at der sker læring hos eleverne.**

Karen og Dörtes anbefalinger til opkvalificering af tysklærere

- Det kan give lærerne rigtig meget at komme til Tyskland på kursus, hvor de lærer sproget intensivt og indefra. Bl.a. udbyder Goethe Institut kurser i Tyskland på 1-2 ugers varighed, enkelte af 4 ugers varighed som der kan søges stipendium til.

- Goethe Instituttet har også billige kurser rundt omkring i Danmark. Desuden kan man på hjemmesiden, goethe.de eller goethe.de/kopenhagen finde materialer.
- En anden vigtig del i opkvalificeringen er at skabe fagteams i tysk, bl.a. på skolen eller på tværs af skoler, hvor man forbereder sig sammen og deler materialer og viden. Det kunne eksempelvis være som en fælles videns portal fx på skolekom, hvor man opretter en gruppe og udveksler viden.
- Desuden henvises til UC Syddanmarks 20 timers kursus i begynderundervisning i 5.klasse - se på UC Syds hjemmeside, hvor det er opslået. Ansøgningsfrist er 1. april. Muligvis kan der laves aftaler i lokalområder, hvor undervisere fra UC Syddanmark kører ud.
- Karen anbefaler også kurser, hvor der veksles mellem kursusdage med teori/oplæg og dage hjemme på skolen, hvor der prøves af. Afsluttes med opfølgning.
- Ved afslutningen af mødet blev det også drøftet, hvordan man kunne opkvalificere lærere, der underviser i tysk uden at være linjefagsuddannet i faget. Karen Aarøe henviste til, at den enkelte lærer kan tilmelde sig som enkeltfagsstuderende i tysk på net-læreruddannelsen ved UC Syd i Haderslev. Der er også en anden mulighed for opkvalificering med henblik på linjefagsuddannelse i faget, der er skitseret i PP, slide 14.
- Forskning ved bl.a. Petra Daryai-Hansen, Ph.d., Adjunkt, Institut for Kultur og Identitet, RUC om tidlig sprogstart i tysk, fransk og engelsk.

Links fra oplægget:

- "Den europæiske Sprogportfolio" – gerne lige som den danske udgave "Min første sprogportfolio", se Sprogforum nr. 31, <http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/spr31/Kambskard.pdf>; kindernetz.de – Tysk hjemmeside, hvor man bl.a. kan finde tyske tegneserier.
- Lærebogsmateriale "Beste Freunde – Deutsch für Jugendliche", fra Hueber, 2 bøger Kursbuch A1.1. og Arbeitsbuch A1.1.
- www.goethe.de (her kan findes kurser og materialer).
- www.goethe.de/kopenhagen (her kan findes kurser og materialer)
- Vejle kommune har for nogle år siden nedsat arbejdsgrupper, der kommer med bud på, hvordan man kan evaluere i forskellige fag.

3. Praktiske fag

a) Håndværk og design

Arbejdsgruppens anbefalinger sker med udgangspunkt i lektor i sløjd ved UC Syd, Henrik Pedersens oplæg, samt en erfaringsopsamling der er udarbejdet for de 11 skoler, som deltog i forsøgsarbejde med faget i skoleåret 2012-13.

http://www.uvm.dk/Aktuelt/~UVM-DK/Content/News/Udd/Folke/2013/Jun/~media/UVM/Filer/Udd/Folke/PDF13/130621%20HD_Rapport.ashx

Arbejdsgruppen mener, det bliver rigtig vigtigt, at alle sløjd- og håndarbejds lærere modtager fælles efteruddannelse, så man får et godt udgangspunkt til at undervise i et nyt fag, der for de fleste vil indeholde et praktisk fagområde, som man ikke er bekendt med. Helt konkret kunne skolerne bruge skoleåret 2014/15 som "forsøgs år" til at implementere faget. Dette effektives f. eks. med fælles efteruddannelse for håndarbejds- og sløjdlærere, fælles planlægningsfase, afprøvning af ideer og evaluering sammen med ledelsen.

I dette arbejde bliver det afgørende, at ledelsen er med og sørger for, at der skabes rum for at håndarbejds lærere og sløjdlærere kan mødes til fælles planlægning af undervisningen.

En af de store udfordringer vi kan støde på, er placeringen af sløjd- og håndarbejdslokalerne. Vi mener naturligvis, at det optimale er, at lokalene fysisk placeres tæt på hinanden, da undervisningen ofte kræver, at eleverne kan arbejde begge steder i løbet af en lektion. Hvis man står overfor en udfordring i forhold til lokalernes placering, er der løsningsforslag i ovenstående erfaringsopsamling, hvor det står beskrevet, hvordan man har forsøgt at løse problemet andre steder.

I den forbindelse opfordrer vi til, at der er både en uddannet sløjd- og håndarbejds lærer til stede i undervisningen hele tiden. Det vil blive problematisk, at man bruger to faglokaler, hvoraf der er skærpet tilsyn i sløjdlokalet, men kun en lærer.

Input fra "det virkelige liv..."

Efterfølgende eksempler er fra Nordenskov skole, hvor der er kørt forsøgsperioder i 5/6 klasse de seneste 2 skoleår.

I 4. klasse har børnene et halvt år med håndarbejde, og et halvt år med sløjd, hvor de lærer basisfærdigheder.

Det første år startede året op med at lave en skammel. "Træ-skelletet" var ens for alle og var stort set savet ud til eleverne. Opgaven i sløjd bestod derfor stort set kun af at samle skamlen. Design-opgaven var den pude, der skulle monteres oven på skamlen.

Projektet var meget svært for eleverne, og de første var først færdige omkring december. Det var år 1 med håndværk og design.

I år 2 har vi kørt de 2 viste eksempler, som vi har forsøgt at gøre meget konkrete og begrænsede. Det synes vi til dels er lykkedes...:-)

På baggrund af egne erfaringer og tolkninger af før nævnte rapport, vil vi opfordre til at man indtænker følgende i planlægningen:

- Sæt få enkle og klare rammer i undervisningen for, hvad det er eleven selv skal udtænke eller designe.

- Konkrete opgaver gør arbejdsprocessen overskuelig og den tid der skal til at udfærdige projektet, holdes indenfor det rimelige.
- Børnene skal arbejde med de basale færdigheder i begge fag inden eleverne kastes ud i større designopgaver – det kan være svært at overskue egen formåen, hvis man ikke kender til håndværket.
- Forløbet i håndværk og design kører fra start i 4. klasse til slut i 9. klasse. På denne måde kan man sikre, at der er tid til at arbejde med alle mål.

I bilag 3, 4 og 5 ses konkrete eksempler på "Julepynt" og "Lav en beholder" med tilhørende logbogsark.

b) Madkundskab

Med ændringen fra *hjemkundskab* til *madkundskab* bliver der mere fokus på sundhedsbegrebet og ernæringsbegrebet og fokus på, hvad det er, vi putter i munden. Dette er en forandring fra tidligere, hvor faget også har indeholdt undervisning i husholdning og rengøring.

På Sct. Jacobi Skole har man allerede haft sundhed og ernæring tænkt ind i undervisningen med fokus på, hvor maden kommer fra. Blandt andet har man arbejdet meget tværfagligt med biologi omkring kroppen, med natur og teknik omkring at indsamle fx urter i naturen og anvende det i maden. I den forbindelse er fælles forberedelse en vigtig del.

4. Lektiehjælp og understøttende undervisning

Lektiecafe med...et inkluderende sigte.

Den enkelte skoles model for etablering af lektiehjælp, vil i høj grad afhænge dels af skolens størrelse og den struktur skolen i øvrigt vælger at udmønte skolearbejdet i.

Lektiecafeen en mulighed - defineret som:

- Et fast velindrettet læringsområde på skolen, der dagligt, i en fastlagt afgrænset periode, er bemandet med veluddannede resurselærere, samt evt. andre der kan bidrage til støtte i forbindelse med lektielæsning - herunder eksempelvis SFO personale.

- Lærerne kan i samråd med forældrene "visitere" elever til at skulle benytte cafeen.

For at tilgodese elevernes forskellige behov i forhold til deres alder og i forhold til etablering af et alderssvarende læringsmiljø, kan lektiecafeen deles i afdelinger afhængig af skolens øvrige størrelse og struktur. Erfaringen viser dog, at de store vælger cafeen fra, hvis de oplever, at der kommer for mange af de yngre elever, og ligeså omvendt.

Lektiecafeen kan også danne rammen for den understøttende undervisning, og behøver ikke nødvendigvis kun at have åben i ydertimerne. Der kunne her være mulighed for at give plads til de resursestærke elever med særligt udfordrende opgaver.

En anden mulighed er at henlægge lektielæsningen til de teams og lærere, der i forvejen varetager den fagdelte undervisning på årgangene. Planlægning af daglig lektielæsningstid påhviler i denne model teamets lærere/pædagoger.

For optimal udnyttelse af den tid, der afsættes til lektielæsning, uanset om man vælger den ene eller den anden model, må målet være:

- **At få skabt et miljø, hvor det er godt at lære og være**
- **At få skabt et miljø, hvor eleverne trives.**
- **At skabe en tryk base med genkendelige relations stærke voksne**
- **Oplevelse af forudsigelighed, kontinuerlighed, struktur og faste rammer.**

Understøttende undervisning.

Den understøttende undervisning **støtter op** om indholdet i den fagdelte undervisning.

Understøttende undervisning er ikke et fag i sig selv, men kan i form og struktur tillempes, så den bliver en naturlig del af den fagdelte undervisning. Den understøttende undervisning kan således skabe og sikre rum for mere varierede undervisningsformer.

Understøttende undervisning kan udmøntes i:

- ✓ *Faglig fordybelse, som en del af den fagdelte undervisning*
  - ✓ *Praktisk arbejde relateret til den fagdelte undervisning*
  - ✓ *Projektorienterede forløb*
  - ✓ *Særlig støtte til resursevage eller resursestærke elever*
  - ✓ *Vejledningssamtaler*
  - ✓ *Støtte til elever med dansk som andet sprog*
  - ✓ *Hyppige elevsamtaler*
  - ✓ *Træning og automatisering af færdigheder tillært i den fagdelte undervisning*
  - ✓ *Bevægelse og sansemotorisk arbejde*
  - ✓ *Inklusionsarbejde i forhold til enkelt elever eller grupper.*
  - ✓ *Holddeling, tolærerordninger, niveaudelt undervisning, kønsopdelt, interesseopdelt.*
- ...det er faktisk kun fantasien der sætter grænserne...*

I **den understøttende undervisning** er der også mulighed for at samle op på og støtte op om **sociale indsatsområder** både for den **enkelte elev** og for **klassen**. Både i SFO og i skolesammenhæng er **inklusion** en klar overskrift. Børn, der trives, er klar til at lære. Pædagoger

har trivsel som 1. prioritet og kan via deres relationsarbejde, arbejde med social læring, dannelse, kreativitet og forebyggende indsatser, bygge bro til børnenes faglige udvikling, så vi får skabt hele livsduelige mennesker.

Indholdet og opgaverne i den understøttende undervisning afhænger af, hvad der ellers er fokus på i den fagdelte undervisning. Med den understøttende undervisning skabes der rum, og rig mulighed for en høj grad af differentiering.

Det er vigtigt, at lærere og pædagoger i fællesskab finder frem til, hvad man på den enkelte skole definerer som understøttende undervisning.

Og hvor gode resultater kan der ikke komme ved at de 2 faggrupper samarbejder om, at børn får lært det de kan og bliver så dygtige som de kan.

http://www.bu-pl.dk/publikationer/paedagogik/paedagoger_i_skolen_-_derfor?OpenDocument

5. Links, litteraturhenvisninger og ressourcepersoner

- Dansk Clearinghouse rapport
<http://edu.au.dk/forskning/omraader/dansklclearinghouseforuddannelsesforskning/>
- "Den åbne Skole", se afrapportering på fællesnettet.
- Elevrådet d. 8. november, se afrapportering på fællesnettet.
- EVA: 5 bud fra forskningen på god undervisning, dec. 2013, <http://www.eva.dk/e-magasinet-evaluering/2013/evaluering-december-2013/forskningens-fem-bud-pa-god-og-motiverende-undervisning-i-skolen>
- Kompas projektet i Varde Kommune: <http://www.vardekommune.dk/Borger/Skole-og-uddannelse/KOMPAS.aspx>
- Lov om Håndværk og design + Madkundskab:
<http://www.uvm.dk/Den-nye-folkeskole/En-laengere-og-mere-varieret-skoledag/Undervisning-i-fagene/~media/UVM/Filer/Folkeskolereformhjemmeside/Lovtekster/140210%201%202%204%20Nye%20fag%20-%20Madkundskab%20-%20Haandvaerk%20og%20Design.ashx>
- Lov om 2. fremmedsprog:
<http://www.uvm.dk/Den-nye-folkeskole/En-laengere-og-mere-varieret-skoledag/Undervisning-i-fagene/~media/UVM/Filer/Folkeskolereformhjemmeside/Lovtekster/140210%201%202%203%20Tidligere%20fremmedsprog.ashx>
- Birkerød skole:
<http://www.birkerodskole.dk/Faelles/OpslagSP/2740/Skolens%20organisering.pdf>
- EVA – inspirationskatalog vedr. skolereform
<http://www.eva.dk/udgivelser/2014/inspirationskatalog-fra-skole-til-skole>

Bilag 1: Eksempel på brug af logbog på Lunde Kvong skole

Hvad skal jeg lære/arbejde med?	
Hvad kan jeg?	
Mit mål – det vil jeg kunne /lære	
Hvad skal jeg gøre og hvordan vil jeg arbejde?	
Hvordan kan jeg se, at det virker/jeg har lært noget?	
Periode	
Hvordan vil jeg fejre det?	
Navn:	Dato:

Bilag 2

Eksempler på handlingsorienteret undervisning i tysk:

- Anvende tyske hjemmesider i undervisningen, hvor eleverne fx kan se små tyske tegneserier (kindernetz.de)
- De første undervisningsgange i faget er det en god ide at vise eleverne, at de allerede kan nogle ting, da det er rigtig vigtigt at skabe en motivation fra starten. Eksempelvis kunne man vise billeder af forskellige tyske mærker, som alle eleverne kender (Haribo, Ritter sport mv.).
- Lave en liste med tyske og danske ord, som eleverne kender, og som de skal forbinde med hinanden. For at vise eleverne at de allerede kender nogle ord.
- Sprogportrætter, efter bogen "Kinder und ihre Sprachen – Lebendige Mehrsprachigkeit", Eviva, Wien 2001, af Hans Jürgen Krumm, professor i fremmedsprogsdidaktik i Wien. I en silhuet af enten en pige- eller en drengeskulptur farvelægger hver elev sine sprog i kroppen – hvor hendes / hans sprog er placeret i kroppen, og hvilken farve de har. Bagefter skal eleverne på tysk beskrive, hvorfor de har valgt de farver og placeringer, som de har. De fleste elever er bevidste om, at de har flere sprog, mange vælger at farve førstesproget rødt i eller i nærheden af hjertet.
- Aktiv undervisning, hvor eleverne skal arbejde aktivt med et emne og ende ud i et produkt, fx en tegnefilm (f.eks. vha. programmer i skoletube.dk). Her er det vigtigt med en god introduktion, inden man går i gang, desuden en tydelig struktur, så eleverne ved, hvornår man går videre til noget andet.
- Story Cubes, som er små æsker med terninger i. På terningerne er der billeder. Eleverne sidder i grupper og kaster terningerne, og laver små historier ud fra disse. Story Cubes kan bruges i alle sprogfag. (kan bl.a. købes på www.edumero.de)
- Fühlkino, som er en pose man putter en ting ned i. Eleverne får så f.eks. en liste med gloser og samtidig får de lov til at mærke på tingen i posen. De skal så krydse af hvad der er for ting i posen.
- En badebold med tegninger af forskellige madvarer (der findes bolde med forskellige temaer), som eleverne i små grupper kaster rundt mellem sig. Den som griber bolden, skal sige gloser for det som lander under tommelfingeren.
- Sang og musik er også godt at bruge til at lære forskellige gloser, "Guten Tag, guten Tag, hallo wie Gehrts?" fra lærebogsmaterialet "Deutschmobil", Ernst Klett Verlag.
- Det er også en god ide at anvende lege fra fx engelsk undervisningen, som eleverne kender. Det kunne være "Simon says", bare på tysk.
- TPR-metoden (Total Physical Response method), til at afprøve om eleverne forstår det man siger, fx ved at eleverne reagerer med handlinger – ikke verbalt sprog - som udtryk for, at

de har forstået det, der er blevet sagt eller fortalt. Ved en historie kan de f.eks. lægge en billedserie.

Bilag3: Eksempel på de indledende forsøg med Håndværk og Design på Nordenskov skole.

Julepynt

Opgave:

Du skal vælge en skabelon og lave et julemotiv i både træ og tekstil.

Hvad skal vi lære?

Håndværk:

- *Anvende håndværksmæssige teknikker til bearbejdning af forskelligartede materialer*
- *Formgive og fremstille håndværksmæssige produkter, fortrinsvis i træ, metal og tekstil*

Design:

- *Arbejde med ideudvikling i kreative og innovative processer, individuelt og i fællesskab med andre.*

Krav til opgaven:

Du skal bruge en af de skabeloner vi har med

Du skal bruge MDF-plade til at løse træ-delen i opgaven

Der er ingen krav til materialevalg når du skal lave julemotivet i håndarbejde

Hvordan gør vi?

Du skal finde et julemotiv blandt de medbragte skabeloner.

Du vælger f.eks. et julehjerte. Nu skal du save hjertet ud i MDF-plade i stor størrelse.

Herefter saver du julehjertet ud i lidt mindre størrelse inden i dit store julehjerte.

Endelig skal du fremstille et lille julehjerte i håndarbejde som kan hænge i dit træ-julehjerte.. Materialer og arbejdsform i håndarbejde afhænger af dit design..

Bilag 4. Eksempel på de indledende øvelser omkring Håndværk og Design på Nordenskov Skole.

Lav en beholder

Du skal designe en beholder...

Hvad skal vi lære: (Vi tog udgangspunkt i de foreløbige mål der blev lavet i forbindelse med forsøgsarbejdet i 2012/13)

Håndværk:

- *Anvende håndværksmæssige teknikker til bearbejdning af forskelligartede materialer.*
- *Planlægge arbejdsgange og vælge hensigtsmæssige materialer og teknikker.*

Design:

- *Arbejde med idéudvikling i kreative og innovative processer, individuelt og i fællesskab med andre.*
- *Inddrage konkrete behov og problemstillinger fra omverdenen i designprocesser.*

Materiel kultur

- *Inddrage omverdenen som inspiration for eget håndværk og design og som målgruppe for fælles projekter, der kan skabe værdi for andre.*

Krav til opgaven:

1. Der skal indgå flet eller vævning i konstruktionen af beholderen.
2. Bunden skal laves af hårdt materiale - evt. træ det kunne også være hårdt plastik/plexiglas.
3. Siderne på beholderen skal laves af pinde.
4. Kantafslutningen på beholderen er op til dig selv.
5. Du skal føre logbog hver gang du har arbejdet med projektet.

Hvordan gør vi?

Tænk på billederne fra den indledende PowerPoint-præsentation... Begynd så med at tænke over hvad din beholder skal "holde" Det giver en ide om størrelse og udseende.

Lav en arbejdstegning med faste mål.

Udover arbejdstegningen skal du lave en beskrivelse af hvilke materialer der skal bruges for at fremstille beholderen. Hvis du skal bruge materialer, som vi ikke har, skal du aflevere en "bestillingsseddel" til læreren.

Produkterne er fra Nordenskov skoles 5./6. klasse 2014

Logbogsark**Bilag 5**

Hvad har du arbejdet med i dag?	
Hvad er gået godt? Hvorfor/mindre godt? Hvorfor?	

Hvad skal du gøre (bedre) næste gang?	
---------------------------------------	--